

Mortes les caixes d'estalvis, la seva ànima, l'obra social, també estava sentenciada. Tret de Catalunya, on La Caixa ha generalitzat la butlla amb una inversió de 500 milions. El BBVA tampoc no ha volgut trencar amb les antigues caixes d'Unnim, i la Fundació Catalunya-La Pedrera explotarà el seu ric patrimoni per tirar endavant en solitari. Les caixes que van optar per unions a Madrid sí que deixen una obra social tocada de mort.

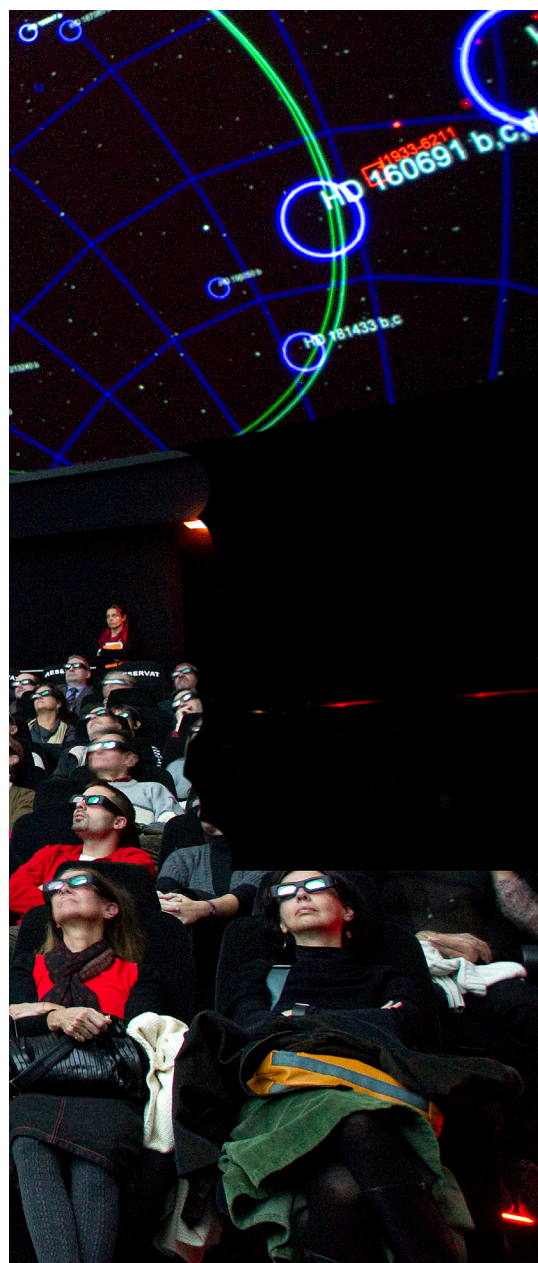
L'obra social que no va al purgatori

En poc més de tres anys, Catalunya ha vist desaparèixer un sistema financer propi que havia començat a bastir-se fa un segle i mig. Una desena de caixes d'estalvis arrelades al seu territori d'origen, no sols per la seva activitat financera sinó pel retorn a la societat de part dels seus beneficis. Llars d'avis, premis, concerts, beques, programes d'ajudes socials, patrocinis..., durant dècades,

l'obra social de les caixes catalanes va agafar un impuls de tal dimensió que va suplir les mancances de molts serveis als quals l'administració pública no podia arribar.

L'any 2006, les caixes van dedicar a l'obra social gairebé 600 milions d'euros, el 50% dels quals provenien de La Caixa, i el 2007, l'import va arribar als 700 milions. Però els efectes de la crisi i, en conseqüència, l'obli-

gada bancarització d'aquestes caixes, va posar en escac durant força temps el futur de l'obra social. La incertesa de les absorcions –Caixa Girona–, les fusions –Caixa Sabadell Caixa Terrassa, Caixa Manlleu, Caixa Manresa, Caixa Tarragona, Caixa Catalunya– i els acords de fusió per SIP –Caixa Laietana i Caixa Penedès– deixava en l'aire el finançament d'un gruix d'activitats arreu del territori perquè, a partir

d'aleshores, les caixes bancaritzades o a les mans de bancs no tindrien obligació de destinar diners a l'obra social, menys encara en un context de caiguda brusca dels beneficis.

L'excepció catalana. Paradoxalment, després del procés de reestructuració bancària, a Catalunya es destinaran pràcticament els mateixos diners a l'obra social que abans del terrabastall financer. Ara bé, la seva procedència no té res a veure amb la de fa sis anys. Caixabanc destinarà, malgrat la caiguda dels beneficis, el

mateix pressupost a obra social que en els darrers tres anys, 500 milions d'euros, que equilibraran la retallada dràstica de pressupost que afrontaran les noves fundacions especials de les antigues caixes d'estalvis, ara totalment desvinculades del negoci financer que es manté de les antigues caixes transformades en banc o integrades en un altre banc.

Caixabanc és un cas únic en el sistema financer, ja que, convertida en banc i alliberada per llei de la responsabilitat social, ha confiat a reforçar la seva aposta per l'obra social. "El 2008 va ser el darrer any sense crisi, a partir d'aleshores La Caixa va decidir passar de dedicar el 25% dels seus beneficis a l'obra social a dedicar-ne el 50% perquè els projectes no se'n ressentissin passés el que passés amb l'evolució del negoci financer, al qual se suma també el suport de la branca empresarial de La Caixa, Criteria", explica a EL TEMPS Jaume Lanaspà, director general de l'Obra Social. De fet, l'entitat ja va fer un canvi de rumb en obra social el 2004, que, com explica Lanaspà, els va permetre reaccionar ràpidament als efectes de la crisi en la societat: "Aquell any es va establir com a criteri general que dos terços del pressupost es destinarien al capítol social i que s'optimitzarien al màxim els recursos per tal de mantenir totes les activitats culturals, de recerca, beques, etc., i accentuar el nostre perfil social, perquè és el que reclamava la societat". En esclatar la crisi, La Caixa ja tenia en marxa programes de pobresa infantil, inserció laboral i habitatge, "que ara s'estan potenciant i ampliant a diversos territoris de l'estat", explica Jaume Lanaspà.

Respecte a l'obra social de Caixa Girona, absorbida per La Caixa, el màxim responsable de l'obra social aclareix que "es va aplicar el criteri que els gironins tinguessin garantida com a mínim la mateixa activitat en obra social, i si podia ser més, millor, que amb Caixa Girona, i això s'està complint".

La resta d'antigues caixes catalanes han passat els seus actius líquids i patrimonials a fundacions especials, en un procés que ha estat tutelat per la Generalitat. Amb un nou patronat,

integrat per persones i entitats més arrelades al territori i amb una representació política mínima, les noves fundacions gestionaran l'obra social amb pressupostos més reduïts, però amb la capacitat de generar ingressos, buscar mecenatges i posar el focus en aquelles activitats que considerin de més valor en el territori on operaran.

Catalunya-La Pedrera. L'antiga obra social de Caixa Catalunya, Caixa Manresa i Caixa Tarragona ha quedat aplegada a la Fundació Catalunya-La Pedrera. Sense vincles de cap mena amb Catalunyaabanc, compta amb un patronat integrat per 13 membres, entitats i persones físiques que destaquen en l'àmbit social, educatiu, de recerca, territori i alimentació. "Volem donar continuïtat a moltes de les coses que es feien abans, però adaptats a la nova situació jurídica i econòmica, perquè la fundació és autosostenible, es manté amb els rendiments que produeixen equipaments com la Pedrera, Món Sant Benet, Món Natura Pirineus i Món Natura Delta de l'Ebre", explica el subdirector general de la fundació, Xavier Bas. De fet, el pressupost disponible és de 35 milions d'euros, menys de la meitat del que gestionaven les tres antigues caixes per separat, però suficient per a mantenir tots els projectes emblemàtics i progressivament ampliar l'impacte de l'obra social mercès als recursos propis que va generant la mateixa activitat de la fundació.

El BBVA aposta per Unnim. En el cas d'Unnim s'ha optat per potenciar l'arrelament al territori de les entitats d'origen i crear una fundació paraigua i tres fundacions vinculades a Manlleu, Sabadell i Terrassa. La fundació paraigua, Fundació Antigues Caixes Catalanes, serà l'encarregada d'establir acords amb el BBVA, ara propietari d'Unnim Caixa, el qual ja ha compromès 2,2 milions d'euros per a aquest 2013 i ha expressat la voluntat de continuar col·laborant amb les fundacions especials de Caixa Manlleu, Caixa Terrassa i Caixa Sabadell, les quals sumaran el seu patrimoni i el seu capital que tenien abans de la creació d'Unnim, i també cercaran

fórmules noves de finançament per sostenir la seva activitat. Amb la nova estructura, la Fundació Antiques Caixes Catalanes, de la qual el BBVA és mecenes, executarà projectes d'abast català i coordinarà activitats de les tres fundacions, mentre que les tres fundacions locals es dedicaran al seu àmbit històric. De fet, el BBVA i la Fundació Antiques Caixes Catalanes ja han rubricat l'acord per patrocinar el Festival BBVA de Cinema de Muntanya, que històricament organitzava Caixa Manlleu, així com el Premi Sant Joan de literatura, que té l'origen en Caixa Sabadell.

La Fundació Especial Antiga Caixa Sabadell 1859 mantindrà la seva obra social en els àmbits social, cultural, formatiu, cívic, de promoció econòmica i mediambiental, directament o mitjançant la col·laboració amb entitats i institucions. I disposa de dos espais clau, l'Espai Cultura i l'Espai Natura. Per la seva banda, la Fundació Especial Antiga Caixa Terrassa focalitza la seva activitat en la vessant assistencial, amb dos projectes emblemàtics que es mantenen intactes, Fupar, espai d'inserció laboral de persones amb discapacitat psíquica, i la Llar d'Avis, autosuficients pressupostàriament. També, a través del Centre Cultural, dona vida a un punt de trobada cultural de tota la comarca. La Fundació especial Caixa Manlleu també mantindrà un marcat perfil assistencial i cultural, amb l'escola de natura i el festival de cinema de muntanya com a marca de la casa.

Penedès i Laietana. Algunes caixes van optar per fusions fredes amb entitats espanyoles des de bon principi. Ha estat el cas de Caixa Penedès i Caixa Laietana, i aquesta fusió freda va posar en qüestió el futur de la seva obra social, perquè les decisions financeres i, per tant, la dotació a obra social, ja no es prenen des de Catalunya sinó des de Madrid, a Banca Mare Nostrum i Bankia respectivament. A això, cal afegir-hi el malestar creat per les dues entitats en els seus territoris d'origen: Caixa Penedès amb directius imputats per adjudicar-se fons de pensions milionaris, i Caixa Laietana, amb tota una ciutat, Mataró, enganyada amb les participacions preferents.

El BBVA és mecenes de la Fundació Antiques Caixes Catalanes (Unnim). La Caixa dedica 2/3 del seu pressupost a la vessant social, com ara la inserció laboral de persones amb risc d'exclusió.

La setmana passada es constituïa la nova Fundació Especial Pinnae, que, com expliquen fonts de l'antiga Caixa Penedès, "neix amb la voluntat de donar resposta a noves demandes socials a través del treball en xarxa amb tots els actors de la societat civil". La nova Fundació es dedicarà, principalment, a la "dinamització econòmica del territori i a la inserció sociolaboral, a través de l'autoocupació i el foment de l'emprenedoria social i econòmica a petita escala". Pinnae també es dedicarà a les àrees de l'assistència social i al "foment de l'educació i la cultura, des d'una perspectiva de gestió empre-

sarial autònoma, arrelada al territori i sostenible en el temps".

Finalment, Caixa Laietana aplegarà els actius, entre els quals diversos edificis, de la seva antiga obra social a la Fundació Iluro. De moment, el nou patronat no ha concretat de quins recursos es disposa per a tirar endavant projectes, però té clar que sí que n'hi haurà i als quals no es podrà renunciar: "Haurem de tenir clar que hi ha coses que són importants que les hem de mantenir al preu que sigui", diu el seu president, Rafael Montserrat.

Gemma Aguilera